

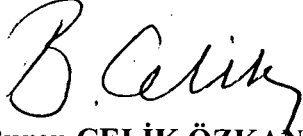

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 2000
Tarih: 13.05.2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye Cezaevlerinde çalıştırma/çalıştırılma uygulamalarının araştırılması ve bu uygulamalardan doğan hak ihlallerinin giderilmesi amacıyla Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederim.

Burcu ÇELİK ÖZKAN
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de tutuklu ve hükümlülerin cezaevlerinde çalıştırılmasının çerçevesini 1997'de çıkarılan 4301 sayılı Yasa oluşturmaktadır. Bu yasa, Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu'nun kuruluşuna da belirlemiştir.

Bugün cezaevi işyurtları, tarım ve hayvancılıktan mobilya üretimine, tekstilden yangın tüpü imalatına 181 farklı işkolunda faaliyet yürüten, 2.5 milyara yakın bütçesi, mal ve hizmet satışından 1.1 milyar geliri, 18 binin üzerinde personeli, 40 binden fazla cezaevi çalışanı ve 258 farklı işyeri olan büyük bir kamu iktisadi teşekkülü gibi işletilmektedir.

Tutuklu ve hükümlüler işyurtları bünyesinde;

1- Endüstri ürünleri, 2-Tarım ve hayvancılık ürünleri, 3-Elişleri ürünleri, 4- İnşaat ve onarım İşleri, 5- Hizmet sektörü, 6- Sosyal tesis işletmeciliği olmak üzere 6 başlıkta toplanabilecek faaliyet alanlarında çalıştırılmaktadırlar.

4301 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği Ağustos 1997'den itibaren, Türkiye cezaevlerindeki istihdam oranı yıldan yıla artış göstermektedir. İşyurtlarında çalışan tutuklu ve hükümlü sayısı; 2013'te 31.160, 2014'te 34.114, 2015'te ise 40.250'tir. 2015 yılında çalışan tutuklu ve hükümlü sayısı 2013 yılına göre 29,1 oranında artmıştır.

Tutuklu ve hükümlülerin cezaevinde çalışma sonucundaki ücret ve sosyal hakları Madde 32'de tanımlanmıştır. **Madde 32/1:** "Çalışan hükümlülere ürettiklerinden elde edilen gelirden, çalışmaları karşılığı ücret ödenir ve bu hükümlüler sosyal haklardan yararlandırılırlar." 2015'te cezaevinde çalışan çırak 7.50 TL, kalfa 8.00 TL, usta 10.00 TL yevmiye, 2.10 TL fazla çalışma ücreti almıştır. 2016 için bu rakamlar sırasıyla 8.50, 9.00 ve 11.00 TL olarak belirlenmiştir, fazla çalışma ücreti ise 2.30 TL olmuştur. Yani cezaevinde çırak olarak çalışan biri, iş kanunu çerçevesinde, haftanın altı günü, sürekli çalıştığı aylık maksimum 195 TL, usta

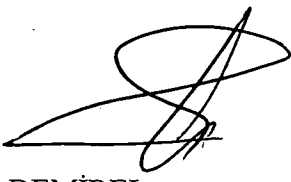
işçi ise aylık 260 TL kazanabilmektedir.

Cezaevinde çalışanların sigortalılık durumları ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 5. Maddesinin a bendinde düzenlenmiştir: *"Hizmet akdi ile çalışmamakla birlikte, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular hakkında, iş kazası ve meslek hastalığı ile analık sigortası uygulanır ve bunlar, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılırlar."* Bu sigortalılık ise sadece iş kazası, meslek hastalığı ve analık sigortasını kapsamaktadır. Uzun vadeli sigorta kolları (malullük, yaşlılık, ölüm) bu sigortaya dahil değildir. Yani tutuklu ve hükümlüler cezaevinde yıllarca çalışmış olsalar dahi emekli olma ihtimalleri bulunmamaktadır.

Cezaevleri, sadece devletin gündeminde değil, aynı zamanda özel sektörün de ilgi gösterdiği bir alandır. 2010 yılından itibaren özel sektör de cezaevlerinde atölyeler kurabilmekte ve tutuklu ve hükümlüler asgari ücretin oldukça altında maaşlarla kendisi için çalıştırabilmektedir.

Hükümlüler için çalışmak yasal zorunluluktur ve çalışmayı kabul etmemek başlı başına bir disiplin suçu sayılmaktadır. **5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un** 29. Maddesinin 1 fıkrasına göre, *"Kurum hekimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkânları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler."* Yani hükümlüler sağlık problemleri yoksa ve meslek sahibi değillerse **çalışmak zorundadırlar**. Tutukluların çalışması ise **Madde 114/1'**de ele alınmıştır: *"Tutuklulardan çalışmaları istenebilir; ancak, buna mecbur tutulamazlar."* Yani tutuklular ve meslek sahibi hükümlüler çalışmaya zorlanamazlar. Bu Kanun'un Madde 42/2-b bendine göre de, *"Kurum işyurdu yönetim kurulunca uygun görülen işte çalışmamak,"* bir disiplin suçudur ve haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası gerektiren eylemlerden biridir.

Cezaevlerinde çalışma/çalıştırılma, Anayasadaki istisna nedeniyle bir zorunlu çalışmadır. Bu kapsamda, ILO'nun 29 No'lu sözleşmesine dayanan bu istisnanın, cezaevinde zorunlu çalışmanın dayanağı olmaktan çıkarılması, özel sektör hesabına çalıştırılan işçi tutuklu ve hükümlülerin bu çerçevede değerlendirilmesinin yeniden ele alınması, çalışan tutuklu ve hükümlü ile işyurtları kurumu arasındaki ilişkinin "iş sözleşmesi" ile düzenlenmesi, cezaevlerinde zorla çalışmanın önüne geçilmesi, ücretlerinin arttırılması, çalışan tutuklu ve hükümlülerin sigortalarının emekliliği de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve kapsamlı bir çalışma yapılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını talep ediyoruz.

Çağlar DEMİREL
HDP Diyarbakır Milletvekili

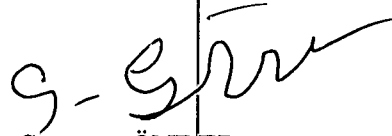
Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Adana Milletvekili

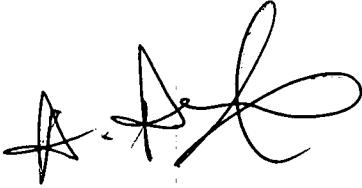
Behçet YILDIRIM
HDP Adıyaman Milletvekili

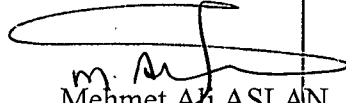
Berdan ÖZTÜRK
HDP Ağrı Milletvekili

Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP Ankara Milletvekili

Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman Milletvekili

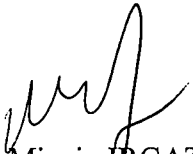
Mehmet Ali ASLAN
HDP Batman Milletvekili

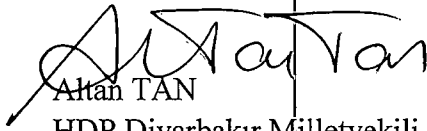
Saadet BECEREKLİ
HDP Batman Milletvekili

Hıyar ÖZSOY
HDP Bingöl Milletvekili

Mizgin İRGAT
HDP Bitlis Milletvekili

Altan TAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

İmam TAŞÇIER
HDP Diyarbakır Milletvekili

Nimetullah ERDOĞMUŞ
HDP Diyarbakır Milletvekili

Nursel AYDOĞAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili

Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili

Mahmut TOĞRUL
HDP Gaziantep Milletvekili

Nihat AKDOĞAN
HDP Hakkari Milletvekili

Mehmet Emin ADIYAMAN
HDP Iğdır Milletvekili

Erdal ATAS
HDP İstanbul Milletvekili